

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se
Ert dnr: Fi2008/03212/K

Yttrande över remiss Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting SOU 2018:74

Finansdepartementet har remitterat ovan rubricerad remiss till Heby kommun för yttrande.

Heby kommuns ställningstaganden i yttrandet utgår från hur utredningens förslag lever upp till de grundläggande principer som ska styra kostnadsutjämningen, exempelvis att utjämningen ska kompensera för kostnadsskillnader som beror av opåverkbara, strukturella förhållanden, samt hur förslagen påverkar systemets legitimitet. Yttrandet avgränsas till att omfatta kostnadsutjämningen för kommuner.

Allmänt

Heby kommun styrker förslagen till metoduppdateringar samt aktualisering och årlig nettoprisindexering av de olika merkostnadsberäkningarna. Därtill välkomnar Heby kommun att statistiska metoder i större utsträckning används i beräkningen av kommunernas standardkostnader.

Heby kommun tillstyrker att delmodellerna i högre grad blir verksamhetsorienterade genom att kompensation för befolkningsförändringar, gles bebyggelse och socioekonomiska förhållanden integreras i verksamhetsdelmodellerna. Heby kommun stödjer också utredningens förslag att delmodellen för barn och unga med utländsk bakgrund ska utgå när de socioekonomiska förhållandena byggs in i verksamhetsdelmodellerna.

Heby kommun anser inte att utredningens förslag vad gäller delmodellen för löneläge förbättrar modellens legitimitet. En ny modell som fångar de strukturella skillnaderna i löneläge mellan alla kommuner på ett rättvisande sätt bör tas fram.

Förslaget inom delmodellen för kollektivtrafik lever inte upp till principen att systemet ska utjämna för strukturella kostnader inom kommunernas obligatoriska verksamheter. Kommuner som har lämnat över ansvaret för kollektivtrafik till landsting ska inte omfattas av utjämningen.

I det följande utvecklar Heby kommun sin syn på utredningens förslag vad gäller delmodellerna för löneläge och kollektivtrafik, samt redovisar synpunkter på förslagen inom några av de andra modellerna.

Delmodellen för löneläge

Heby kommun instämmer i den kritik som riktats mot den nuvarande lönomodellen och som lyfts fram i utredningen. Heby kommun anser inte att utredningens förslag till uppdatering av lönomodellen kommer att förbättra modellens legitimitet. Den asymmetriska kompensation som blir följden av att kommuner med ett löneindex

under 100 betalar samma avgift är ett förfarande som är unikt för denna delmodell sett gentemot övriga. Mot bakgrund av att det kan finnas strukturella aspekter i skillnaderna i löneläge mellan kommunerna anser Heby kommun att det behövs en regressionsmodell för löneindex som på ett rättvisande sätt fångar strukturella löneskillnader mellan samtliga kommuner, även inkluderat glesbygdskommuner med högt löneläge.

Delmodellen för kollektivtrafik

Heby kommun anser inte att delmodellen för kollektivtrafik lever upp till principen att kostnadsutjämningsystemet ska utjämna för strukturella kostnader inom obligatoriska verksamheter. Eftersom merparten av kommunerna har lämnat över huvudmannskapet för kollektivtrafiken till landstingen borde utredningen övervägt en ny modell för utjämning enbart mellan landsting.

För kommuner som betalar en avgift i systemet innebär kostnadsutjämnningen för kollektivtrafik en omfördelning av resurser från kommunala verksamheter till verksamheter inom landstingens ansvar.

Motsatsen gäller för kommuner som tar emot bidrag i utjämnningen, där landstingen genom utjämnningen subventionerar kommunal verksamhet. En statlig delfinansiering som sänker kostnaderna för kollektivtrafiken i Stockholms län skulle skapa förutsättningar för en modell som på ett mer rättvisande sätt fångar kostnadsskillnader i kollektivtrafik landstingen emellan.

Delmodellerna för pedagogiska verksamheter

Heby kommun tillstyrker att delmodellerna tillförs en ny komponent som fångar kostnadsskillnader som beror på socioekonomiska förhållanden. Heby kommun ställer sig därför positivt att det socioekonomiska indexet för modellen förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg bygger på *andel folkbokförda barn 1–5 år som inte har någon förälder med eftergymnasial utbildning, andel barn 1–5 år som bor i ett hushåll med låg disponibel inkomst samt andel barn 1–5 år med minst en förälder som har haft uppehållstillstånd i högst fyra år.*

Heby kommun anser att ett socioekonomiskt index i delmodellen för förskoleklass och grundskola bör införas på samma sätt och i samma struktur som i delmodellen för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Utredningen hänvisar i sammanhanget till den socioekonomiska profilen i det riktade statsbidraget "Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling" som utredningen anser ska vara kvar efter 2020.

Heby kommun förordar istället att det riktade statsbidraget omvandlas till ett generellt statsbidrag som kommer samtliga kommuner till del.

Heby kommun instämmer i behovet av ett socioekonomiskt index i delmodellen för gymnasieskola men anser inte att utredningens förslag lever upp till principerna för utjämnningen. Variabeln *andelen ungdomar som inte är inskrivna i gymnasieskolan* är mindre träffsäker som indikator för kostnadsskillnader som beror på skillnader i socioekonomiska förhållanden mellan kommunerna. Valet av variabel riskerar att missgynna kommuner som arbetar för att attrahera ungdomar från socioekonomiskt svag bakgrund till gymnasieutbildning och minska avhoppet. Ett socioekonomiskt index i samma struktur som för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg borde kunna kompensera för att elever från olika socioekonomiska förutsättningar har olika behov av stöd under sin studietid.

Heby kommun ställer sig positiv till införande av en delmodell för kommunal vuxenutbildning.

Modellen för individ- och familjeomsorg (IFO)

Heby kommun anser att variabeln *andel befolkning med försörjningsstöd längre än sex månader* är en stabil variabel som fångar både behovet av ekonomiskt bistånd och av kommunala arbetsmarknadsinsatser. Kommunen anser därför att variabeln fortsatt bör ingå i delmodellen. I övrigt instämmer Heby kommun i utredningens förslag till nya variabler i delmodellen.

Modellen för äldreomsorg

Heby kommun välkomnar förslagen till förändringar vad gäller civilstånd i beräkningen av normkostnader. Att normkostnaderna bygger på empiriska beräkningar från 2009 anser Heby kommun är en svaghet som bör åtgärdas. På så sätt skulle delmodellen bli mer robust och vinna i legitimitet.

Kommunen ställer sig även positiv till att delmodellen kompletteras med en kompensation för hemtjänst för åldersgruppen 65–79 år.

Delmodellen för infrastruktur och skydd

Heby kommun välkomnar utredningens förslag att kompensationen för gator och vägar och räddningstjänst grupperas i en ny delmodell för infrastruktur och skydd. Det är positivt att Trafikverkets indelning i klimatzoner används i delmodellen, men kommunen anser att klimat- och ortstilläggen bör uppdateras med aktuella data.